

Պատասխանատու
Յովհաննէս Փիլիճեան

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻՈՅ

Նամակը ուղղելի են
առ. Ղ. Գ. Պաղպաղեան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻՈՅ ՇԱՐԱԹ 31 ՅՈՒՆԻՈՒԱՐ 1881

ԹԻՒ 4163

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆՂՂԻԱ : Հասարակաց խորհրդարանն նշա-
նաւոր մեծամասնութեամբ ընդունեց Պ. Գորս-
թըրի առաջարկութիւնն ի մասին պաշտպանե-
լու կենաց և ընդի պաշտպանութիւնն իրանտիոյ
մէջ : Պ. Գորսթըրի առաջարկութեան ծրագրին
նպատակն է իշխանութիւնն և իրաւունքն առ-
ջարկանտիոյ փոխարքային արդիւնքն : Վիճակի մէջ
գտնել ամեն կասկածելի անձինքն , որոնք որ հո-
ղային օրինաց հաստատութիւն լինէ առաջ և լինէ
յետոյ յանցաւոր ճանչցուած են կամ մասնու-
թեամբ և կամ ուրիշ ոճիրներով որ գործուած
են իրանտիոյ աղմկայղղ տեղումները : Այս
մասին Հասարակաց խորհրդարանն մի ուրիշ
անօրէնութիւն ևս ըրաւ որ է՝ մասնութեանց
նկատող օրինական որոշումը պէտք է աղղու
կերպիւ ի գործողութեան մնայ մինչև 30
Սեպտ. 1882 և այս համայն իրանտիոյ մէջ իսկ
յիշեալ օրինաց այն մասը որ հոլային կամ ուրիշ
հաստատեալ օրինաց և կամ հասարակային բա-
րեկարգութեան դէմ գործուած յանցանքներն
կամ ոճիրներն կ'սկսուիկէ , ոչ լինէ համայն երկ-
րին այլ միմիայն երկրին այն կողման վրայ պե-
տի գործադրութիւնն որոնք իշխանութեան կողմէ
կ'որոշուի :

Իրանտիական Միութեան պարագլուխը մե-
ծամեծ գծաւորութիւններ հանեցին վերջիշեալ
նիստին և վիճառաւորութեանց դէմ : Այս ամեն
գծաւորութեանց առաջն առնելու կ'աշխատէր
Պ. Կլէտթընն ուղղելով որ ամեն ուրիշ խնդիր-
ներ յետաձգուելով իրանտիոյ կարեւոր պատ-
հովութեան հոգ տարուի : Միութեան պա-
րագլուխներու մեծեկայութեանց հակառակ Պ.
Կլէտթընն սոյն խնդիրն նախադասելու առա-
ջարկն ընդունեցաւ , և Պ. Գորսթըրի վերջիշեալ
ծրագրին իսկ ընդունուեցաւ , սակայն նիստը
43 Ժամ տևելէ զինի :

— Պ. Կոչըն ճանապարհ կ'երևէ Կ. Պոլսի դառ-
նալու : Կըճատաւորեն լինէ՝ Հաճիկէլտ կոմիտի
հետ Պէրլինէն պիտի անցնի Պիլմարք իշխանին
հետ խորհրդակցելու : Ասկէ կը յուսացուի նաեւ
Թուրքո—Հիւլենական խնդրոյն խաղաղութե-
կարգադրուելը : Առանց Պէրլինի որոշմունքն
նախաձեռնելու՝ Տէրութիւնը համաձայն են Բ.

Դրան առաջարկութիւններն հիմ բռնել Կ. Պո-
լսի գումարութիւնը գեապանախորհուրդին մէջ :

— Սըր Զարլ Տիլքի մէկ յայտարարութեան
պարզ կ'երեւի թէ՛ Թուրքո—Հիւլենական խնդրոյն
նկատմամբ Անգղիոյ տեսութիւններն նոյնն են
ինչ որ Օգոստոս 25ին առ Բ. Գոռն ուղղուած
հաւաքական ծանուցագիրն կը պարունակէր :

— Իրանտիական Աղղային Տնօրէնութիւնն
ստորագրութեամբ ծանուցագրեր Գորքի փո-
ղոյները պատերուն վրայ փակցուած երեցան ,
որք պատարմութեան շարժման մասին հրա-
հանգ կուտային : Իրանտիոյ երեսփոխանը ևս
երկարօրէն մաքուելով ամեն ջանք ըրին ե-
րեսփոխանաց ժողովին գործողութիւնքն , որք
իրանտիոյ մէջ կենաց և ընդի պաշտպանութիւնն
հաստատելու կը նկատէին , կասեցնելով Սոյն ան-
կարգութեանց առաջն առնելու համար Առա-
ջին նախարար Պ. Կլէտթընի առաջարկած օ-
րէնքին վրայ աղմուկն ու շփոթը սաստկացաւ ,
և 36 իրանտիոյ երեսփոխանը խորհրդարանէն
արտաքսեցան : Պ. Կլէտթընի անձնական պահ-
պանութիւնն առաջովելու համար ոստիկանու-
թեան զինուոր մի միշտ նորա հետ կը շրջադայի ,
իրանտիոյ պատարմքն սաստիկ կատաղած են Ա-
ռաջին նախարարին դէմ :

— Պօլսէրու դէմ մղուած տարածած պայ-
քարն ի վնաս Անգղիական բանակին եղած է ,
որմէ 2 սպայք , 75 զօրականք սպանուած , և 2
սպայք ու 110 զօրականք վիրաւորուած են :

ԳԱՂՂԻԱ : Թուրքո—Հիւլենական խնդրոյն
համար Պ. Պարթէլըմի Սէնթ Խէր , ասկէ առաջ
յատուկ Շրջաբերական ուղղած էր օտար եր-
կիրներ Գաղղիական Հանրապետութեան ներ-
կայացուցչաց տեղեկացնելով զանոնք սոյն խնդ-
րոյն մասին Գաղղիոյ բռնած և միանգամայն
հետեւելիք ընթացքին հրահանգներ ևս հաղոր-
դելով նոցա որոց պարտին հետեւիլ : Այս վեր-
ջերս Պ. Պարթէլըմի Սէնթ Խէր նոր ծանուցա-
գիր մի կ'ուղղէ մասնաւորապէս առ Պ. Թըմուրի
Գաղղիոյ գեապանն յԱլժէն , իբրեւ բացատրու-
թիւն իւր նախորդ Շրջաբերականին , Յիշեալ
խրատական ծանուցագրով Պ. Պարթէլըմի Սէնթ
Խէր կը յայտնէ իւր գեապանին այն զօրաւոր
պատճառներն որովք յոյժ կարեւոր է համոզել

զհիւլենական կառավարութիւնն որ փոխէ իւր
բռնած ընթացքը և ի բաց թողու ամեն որեւէ
յարձակողական ձեռնարկութիւն , որ ոչ միայն
անարդար է՝ այլև վտանգաւոր : Այս պատ-
ճառներուն կարգէն և ամենէն արդարացին՝
Հիւլենական կառավարութեան սխալմունքն է
ի մասին տեղութեանց միջամտութեան պաշտո-
նին , որոց նպատակն պաշտօնապէս այն էր՝ որ
Թուրքիոյ և Յունաստանի մէջ սահմանագծի
խնդիրն համաձայնութեամբ և բարեկամօրէն
որոշուի : Նոցա դերը սահմանափակ է ի միջնորդ-
ութիւն միայն , այսինքն խորհուրդ տալ և ոչ
հրաման : Նոքա վճռատու դատաւորի կերպա-
րան չունելով չէին կարող պարտաւորիչ հրա-
մաններ արձակել երկու շահ ունեցող կողմանց ,
Հեաւաբար Պէրլինի վեհաժողովին որոշմունքն
բնաւ երբէք օրինաւոր իրաւունք մի չեն ըն-
ծայեր Յունաստանի , այլ պարզ միջամտութիւն
մի են ի նպատակ նորա :

Թուրքիոյ և Յունաստանի մէջ պատերազմի
անտարակոյս Յունաստանի աղիտաբեր լինելը
բացատրելէ զինի Պ. Պարթէլըմի Սէնթ Խէր կը
պատուիրէ որ սոյն խնդիրն եւրոպական միջնորդ-
ութեան շնորհիւ լուծուին խոնարհի : Եւ այս
կերպիւ խնդրոյն լուծումն առնուլը անկարելի
չէ , որովհետեւ Պէրլինի վեհաժողովին Յունաս-
տանի տրուելու համար նշանակած 20,000 քա-
ռակուսի հազարամէթր հողն եւրոպական միջ-
նորդութեան կողմանէ ոչ լինէ զգալի նուազում
կրած է՝ այլ թերեւ Թուրքիա 2—3000 քառա-
կուսի հազարամէթր տեղւոյ զեղծմամբ գոհ լինի
համաձայնիլ , և խնդիրը վերջացնել , եւ միթէ
այսպիսի աննշան տարբերութեան մի համար
պէտք է եւրոպիոյ խաղաղութիւնը վրդովել :

Վերջապէս եթէ Հիւլենական կառավարու-
թիւնն հակառակ այս զօրաւոր պատճառաւոր-
ութեանց չկամենայ յետս կասիլ պատերազմա-
կան ձեռնարկէ , քաղաքակրթեալ յայտարհն չու-
նի ուրիշ բան մի ընել բայց միայն ամեն որեւէ
աղիտաբեր հետեւանաց պատասխանատուու-
թիւնն Յունաստանի թողուլ :

— Երեսփոխանաց խորհրդարանն կ'ըզգափ
տպագրական օրինաց քննութեամբ : Արդէն Պ.
Նաքէ 1876ին միակ յօդուածով ծրագրել մի ա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՈՒՂԵՐԶ ԺԱՄԻՏԱԳԻՏԱԿԱՆ

Ա. Լեւոն—Յ. Յալի և Յովհաննէս Էֆէնդի Հարաւոր Էջմարց Սպարնալեան
ՀԻՄՆԱԴԻՐՍ

Ազգային հոյակապ հիւանդանոցի Զմիւռնոյ
Յերրորդ տարեգարձ բացման , 44 Յունուար 1881

Ոյց ճահաւոր չըքեղաղարդ ձոնել պըսակ ի սերկեանս ,
Ո՛չ որոց քով հանդիսանան հէք ժարդկութեան բարերարք :
Ոյց ճշմարիտ վարկանի փառք . ոյց յաղթանակի գերաբանձ ,
Ո՛չ որոց կան թշուառացեալ մեր Հայրենեաց վեհ նեցուկը :
Չեն անձնաւոր և ուրիշ . կրկնապ անխաղձութեան արժանի ,
Պատիւք՝ տրանց մեծաց վայել , վեհ սատարաց տնկելոյն :
Ո՛չ այն բրգունք հարստակողք փառաւորեն ըզմեռաւոր ,
Որչափ յօգուտ իւր նըմանեաց՝ սուտրինի գործքն ի կեանս :
Ո՛չ ոք ի սին փառասիրաց յաւերժակից Մեկենայ ,
Մեկեն անմահ յէջն մասնին . քան զայս զինչ այլ փառք մարդոյ :
Ակնաբերով թաղք աշխարհի , գանձք բաղմակիցը երեստեան ,
Յողջամիտաց արհամարհին՝ լինէ չեն օգուտը Մարդ կուլեան :
Ակնաւորու իտաղ Աշոտայ , Ողորմածին թշուառաց ,
Ո՛չ այնչափ հայ ժողովրդեան տայր պատկառանս , որչափ դուլին :
Նա ոչ այնչափ մեծ համարէր արքունական յիւրն ի դահ ,
Որչափ ի գործան առաքինի՝ սիւսեալ յօգուտ աղքատաց :

Նա առաւել երջանկանայր այն ինչ ճաչէր ընդ նոսա ,
Քան ի դահիճ իւր փառահիւլ լի՝ բիւրաղան վիշտ և ցաւ :
Քանիք եղծուն դանձուք զանեղծն կորուսանեն . վայ նոցա ,
Դուք Ձեզ գանձէք գանձս ի յերկինս . բիւր երանի Ձեր հոգւոց :
Յերկնից գըթոյն , դուք մեծագործ Ըսպարթալեան հարազատք ,
Պարգեւեցայք հայր զերթ Աշոտ Հայկեան գրոհիս ի սոյն դար :
Փառք և պըսակք ձեզ են միայն բարերարաց արժանի ,
Որ ընթանայք ըզկուռ շաւիղ առաքինի մեր նախնեաց :
Ըզգըթաւատ սրտից ձեր գանձ բացեալ յաղաքս թշուառին ,
Ըզհոյաչէն զայս կանգնեցէք յարկ հիւանդաց անտէրուն :
Սովիմք մեղմեալ ըզվիշտ նոցա՝ զարտօր յաւաց սրբեցէք ,
Հայր մեծախնամ եղէք նոցա . զինչ քան զայս Տեառն հաճելի :
Քանիք ի ճոխ արանց հանգոյն ուղեւորին Գեաւացոյ ,
Ըզկոնցելովն զանց արարեալ թողուն ըզնա անդարման :
Դուք հետեւող Սամարացոյն , զայն ի պանդուկ ձեր ամեալ :
Յիւղ օրհնութեան օձէք ըզվերն . այդ իսկական փառք կրօնի :
Երկամովիցդ այդ վեհ արարք յօրհնեղ շարժեն ըզըթունս ,
Դուլմիւրք ցուցէք թէ իրական աշակերտք էր Յիսուսի :
Աղբ Յաւելեան երախտաբար հարազատիցդ երկոցուն ,
Բիւրաղաբարկս կալիւր յերկնից վարձս փոխան ձեր բարեաց :
Անջնջելի՝ ձեր յիշատակը յաւերժացին ի յԱղբիս ,
Երախտագէտ սիրտը համայնից՝ չըքեղ կոթողը են վեհիցդ :
Երկնք օրհնեալ ըզմեծ գործ ձեր՝ Այլ իւր լիցի զօրավիդ :
Ի վերայ Տան Ըսպարթալեան . կեցիլք Հայոց ի պարմանս :

Սրբիւն Զաքիան

առաջարկած էր ժողովոյ ուղարկութեան : Ժողովն յիշեալ ծրագրին քննութիւնն ջգտանքովն անցնելու քաղաքացեալ մասնաժողովի մը յանձնեց , որոյ նախագահ ընտրուած էր Պ. Թը ժիրարտէն : Որ սակայն անսահման աղետութեան կուսակից գտնուելով՝ իւր նախագահութեան ներքեւ պատրաստուած տեղեկագիրն ընդունելի չէր կրնար լինել . վաճառորդ մասնաժողովն հարկադրեցաւ իւր նախագահին ուղղութեան դուրս ընկնացը մի բանեւ որպէս զի կարենայ իրեն յանձնուած գործն ի գլուխ հանել : Եւ իւրօք ձեռնարկեց նա ծրագրել մի այնպիսի օրինագիր որ իւր մէջ կ'ամփոփէր ոչ միայն մասնին այլ նաեւ գրավաճառութիւնն : Եւ ահա սոյն ծրագիրն է՝ զոր այժմ ի քննութիւն կ'առնուէր Եւրոպական խորհրդի մէջ : Մասնաժողովի կողմանէ տեղեկագիր նախ Պ. Յարիէր , յետոյ Պ. Լիզլոնն եղած էր . այս վերջինն պատրաստուած օրինագիրն վրայ բացատրութիւն տալով ըսաւ թէ՛ սոյն ծրագիրն աղետութեան և պատասխանատուութեան երկու տարբեր սկզբունքներու մէջ կատարեալ համաձայնութիւն կը հաստատէ : «Սա կը շնչէ տպագրական կոշուած յանցանքները , նոյնպէս այն յանցանքներն որոնք կարծիք հրատարակողի մը կը վերագրուին . միմիայն յանցանքը կը համարի այն տեսակ հրատարակութիւններն , որոնք գրգռու կը տրուին քրեական գործերու ձեռնարկելու ասկէ զատ վատաստութեան և բարոյական բարոց և սովորութեանց թշնամանքներն և այլն » :

Սոյն ծրագրի քննութիւնը կը շարունակուին . Պ. Պարիէրը մէջ իջնելու Եւրոպական խորհրդի մէջ խորհրդակցութեան ընթացքէն երեսփոխանաց ժողովին մէջ խորհրդակցութեան ընթացքէն Պ. Ալեքսանտր Բրուսի կողմէ . Սոյն հարցադրման պատասխանելով Պ. Պարիէրը մէջ իջնելու յայտարարեց թէ՛ Գաղղիոյ աշխարհագրութիւնն միշտ խաղաղասիրական է : Ընդհանրապէս Հիւսիսեան կառավարութեան բռնած ընթացքն առաւել խաղաղութեամբ պարտաւեցաւ ձախակողման Պ. Լամի երեսփոխանի կողմէ , որ իբրեւ յոյժ կարեւոր խրատ յորդոր կարգաց յարձակողական գիրքն ի ժողով և պատրաստուած էր ժողովոյ ուղարկութեան :

Ի. Գ. Շ. ՆՈՐԱՏԻ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻՈՅՆ
Անեղիցի մի զօրութիւն զիս դիգեց ,
Ներկայանալ պատկառելի յայտ հանգէս ,
Խօսիլ ինչ որ ըզգամ հոգւոյս խորերէն .
Նոյն զօրութիւն ունիմ ինծի ապաւեն :
Միթէ հանր է որ այսօր ես լռեմ ,
Բարեբաղաց դործերն ինչպէս չըզովեմ .
Ոչ , չեմ ուզեր , հ'հ , գտնուիլ ապերախ ,
Արմենուհի , պարզէ՛ք , քո սիրտ շնորհապարտ :
Սեպուհ , կողմէ փառաւորել ջեր անուանք ,
Բայց ինչ օգուտ որ իմ խօսքերս են տըկարք .
Փոյթ չէ՛ք , սիրով կ'ընդունիք ձօնս սրտագին ,
Չի գաւթ խոնարհ սիրտ կըլընքէ պէս Փրկչին ,
Թէ տայր երկիրք ինձ պերճաբան մի լեզու ,
Թէ քերթողի քերէչ գողտրիկ և աղբու .
Ռաւիպէլի ճարտարարուեստ վըրձիններ՝
Նըկարէլի համայն դործք Ձեր և պատկեր :
Եթէ չունիմ ես զօրաւոր նոյն ձիրքեր ,
Միթէ Աստուած այլ զօրութիւն չէ՛ շնորհեր .
Կըրեմ հոգւոյս մէջ ըզգացում յոյժ խորքն
Ձայն ես ահա Ձեզ նուիրեմ կաթողին :
Տեսնել մի մարդ որ պատառուն հագուստով
Հիւանդ և մերկ դողայ յըտէն սարսալով ,
Յուսակըտուր՝ վշտաց հաւաչք արձակէ
Փուխտաւ Լ'օղնել . վեհ սրտերու լոկ գործ :
Այնիւք . Դուք որ աղքատին յարկ շնորհեցիք ,
Դուք որ անոր աչաց արտօսը սրբեցիք ,
Արժանի էք շնորհակալեաց ամենուն ,
Երկիրք պիտի հիւսէ պըսակ Ձեր գլխուն :
Բորք բերանք և շրթունք Ձեզ օրհնաբան ,
Թէ չեմ կարողականքն լիւհիցդ պերճ տըձան
Անոր տեղ զիմ սիրտ նըւիրեմ շնորհապարտ ,
Ձեզ Տիրութեան մաղթեմ սրտանց արեւ շատ :
Հայր . հայր . քեղեղմէնքն լիւմ իմ աչեր ,
Խնդրեմ . պահէ սոյն աննրման մեր Տէրեր .
Պահէ՛ք զանոնք հովանոյդ տակ Աստուածեան
Կու Աղբ ըլլայ անոնց կենաց պահապան :
Ս. Զ.

տեղադրական պատրաստութիւններն դադարեցնելով Եւրոպայի բարեացակամ զգացմանցը գիմէ , որով հնարին է նոյն խնդրոյն խաղաղութեամբ կարգադրուելը : Սոյն յայտարարութիւնն ժողովոյ կողմէ միաձայնութեամբ և կատարեալ համահամութեամբ ընդունուեցաւ , և այս Պ. Պարիէրը մէջ իջնելու արտաքին աշխարհագրութեան վրայ ժողովոյն գործունակութեան յայտարարն եղաւ :

ԲՐՈՒՍԻԱ . Խորայնացեալ դէմ տիրող յուզմունքն կը շարունակուին : Այս մասին յայտագիր մի բրուսիական խորհրդարանին ուղղուած է : Սոյն յայտագիրն ստորագրած են 60.000 անձինք հաւանականութիւն կայ որ մինչև 100.000 հասնի , բնորոշում Պէրլինի , Միւնիխի , Ֆրանքֆորտի , Տրէզտընի և այլ զլուաւոր քաղաքաց բնակիչք սոյն ստորագրութեանց դեռ չեն մասնակցած : Վերոյիշեալ յայտագիրն , որ խնդրագրի կերպարանն ունիչ է ի վնաս խորայնացեալ կընայի , խորհրդարանին կողմէ որոշուած էր Պիլմարք իշխանի ուղարկութեան յանձնել . այս յանձնումը Յունուար 15ին տեղի պիտի ունենար , յետագայեւ Ֆեարուար 15ին , և այժմ որոշում եղած է Մարտ 15ին ներկայացնել զայն իշխանին , որոյ այս մասին պահած նշանաւոր լուսնի իւրնէն կերպիւ իւրեք աւելի ոյժ տուաւ հակախորայնեան յուզման : Սակայն Գերմանիոյ դատաւարներ իշխանին չափաւ չափաւ առ ի թնկելով այս վերջեւս իւր հասարակայնի հանդիսի մը մէջ բացորոշ կերպիւ յայտնած էր իւր մեծ դժգոհութիւնն հակախորայնեան յուզման դէմ , զոր և «Ամօթ Ալմանիայի» անուանած է :

— Վերջին տեղադրութեամբ մարդահամարէն յայտնուած է որ Պէրլինի մէջ 60.000 խորայնացիք կան , որոյ ամենագում 0.0 30 տեղացած է վերջին 10 տարուան մէջ :

— Երեսփոխանաց ժողովին մէջ մինչդեռ դանձային օրինաց վրայ խորհրդակցութիւն կը լինէր Պիլմարք իշխանի յայտարարեց թէ՛ ինք հրաժարելու գիտաւորութեանէն ետ կեցած է , և չլիսի հրաժարի մինչև որ կայսրն ինքնին այս մասին հրաման մը չհասնէ :

ՊԱՏՐՈՒՄԱԿԵԱԼ
ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԱՋԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒՆ
(Տես լրագրոյս Գաղղիոյ քիւն 1)

Այսպիսով հայերը միշտ աշխատել են իւրեանց առանձին հասարակութիւն ճանաչել տալ և չըխառնուել ազգի ընդհանրութեան հետ : Այդ նպատակին հասնելու համար նոքա ամեն միջոց դործ են դրել , մինչև անգամ չեն խղճահարուել ամբողջ ազգը մասնել . Այսպէս , 1827 թուի Ռուս-պարսկական պատերազմից յետոյ , երբ Ս. Էլմիամէնը մնաց ռուսներէ ձեռքը , հայ հոռմէականները , որ կամէնումէին անշատուել բոլորովին Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքի իրաւասութեան տակից՝ որ միանգամայն ամենայն՝ Հայոց սրբազնագոյն կաթողիկոսի փոխանորդ և ներկայացուցիչ էր ի թուրքիս , ու ազգի ընդհանրութեանց , և ցանկանումէին բոլորովին այլ Գլխի (ազգ) կազմել , յատուկ ազգապետով (պատրիարքով) , յարմար առ ի ժամանակ յայտնեցին Բ. Դրանը որպէս թէ , հայերը (լուսաւորչականները) որ ռուսներէ հետ միանալով , պարսիկներին մեծ ջարդ տուին , և Ս. Էլմիամէն աղաւթեցին պարսիկներին , այժմ Ռուսաց զորքերի հետ կամենումն յարձակուել օսմանեան տէրութեանց վերայ , այդ դաւադրութեան մասնակից չհամարուելու համար , ձեւացրին որպէս թէ իրանք նախապէս յայտնուածն Բ. Դրանը թէ իրանք , որ ոչ հայոց եկեղեցին են դնում ոչ նոցա հետ հաղորդակցութիւն ունին , ինքնորոշման որ Բ. Դրանը իւրեանց հայերի հետ չըխառնի , և բարեհաճի ճանաչել այլ Գլխի և տայ յատուկ ցեղատեղի կամ Պատրիարք : Որպէսզի իրանք էլ չարժանան պատժին , որ սահմանաւորուէ տայտամբ հայերի համար : Այս մտքով մի աղերսագիր էլ տուած են եղել Սուլթանին՝ նորա սիրելի Խորով Մէհմէմէտ փաշայի ձեռքով :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ . Երեսփոխանական ժողովն վերջ սկսաւ շարունակել իւր նիստերն : Վերջին շըրջանի վախումէ զինի տեղի ունեցած դործառնութեանց պատճառով ինն ամիսներով Առաջին նախարար Պ. Բուսնուտուրոս յայտարարեց թէ՛ որչափ որ Եւրոպական իրաւարարութիւնն Յունաստանի խնդրոյն նկատմամբ մեծապէս վնասակար եղաւ , սակայն Բ. Դրան Կ. Պոլսի դուրսուելու համար առաջարկած դեսպանխորհուրդն անկէ յոյժ առաւել վտանգաւոր դարձած է : Ասոր վրայ Պ. Թրիքուրիս հարցում առաջարկեց թէ՛ կառավարութիւնն երկրին պաշտպանութեան համար ինչ տեսակ նախատեսութեանց ձեռնարկած է : Ի պատասխանի սոյն հարցման Պ. Բուսնուտուրոս յայտնեց ըսելով թէ՛ կառավարութիւնն երանգուն կ'աշխատի յառաջ վարելու աղմակն պատրաստութիւնքն , և կարեւոր պիտոյից հայկայի մասնախանջ կ'ընթացի , և ճանապարհներ հարթելու , և շինելու ետեւէ է անընդհատ :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Մայրաքաղաքին թուրք լրագրի մը ըսածին նայելով դեսպաններէն ոմանք ուղեր են տեղեկանալ թէ Բ. Դուռն ինչ որոշում պիտի ընէ թուրքի մէջ բնակեալ հայերն հպատակաց մասին երբ կայսերական կառավարութեան և Յունաստանի մէջ պատերազմ պատահի : Սակայն Բ. Դուռն չէ կամեցած պատասխանել նոյալ ի նկատի առնելով թէ այս օրինակ խնդրի արդէն միջազգային իրաւանց միջոցաւ որոշուած է :

— Ներքին գործոց պաշտօնէութեան կողմէ տրուած շրջաբերական մի կը յայտարարէ թէ Ռուսիայի և Անատոլիոյ գաղթականներն , որոց մշակելու համար երկիրներ շնորհած է կառավարութիւնը , կայսերական հրովարտակաւ մի աղաւթ կացուցուած են տոտանորդի տուրքն երեք տարուան համար իրենց տեղաւորման թուականէն սկսեալ :

— Կըսուի թէ՛ Բ. Դուռն Գերմանիոյ կառավարութեան առաջարկէր է իւր պաշտպանութեան ներքեւ առնուլ Յունաստան բնակեալ :

Սուլթանը քննութեամբ հասու լինելով առեւ ի Հայոց քան հոռմէականներէ հաւատարմութեանը , աքսորի մի հրաման հանեց , որով բաւական գաղափարայն հայ հոռմէական և երեւելի ընտանիք աքսորուեցին Կոստանդնուպոլսի :

Ազգի հոռմէական հերձուածը , որ իրան բուրովին անշատ մարմին էր համարուած հայութիւնից , հոռմէական կղերի սաղարանին միտ դնելով , Հրաժարուեց առանձին ցեղատեղի ունենալու գաղափարից , և նպատակին հասաւ Ֆրանսիական և Աւստրիական դեսպաններէ միջամտութեան շնորհիւ : Այդ դեսպաններէ միջնորդութեամբ Սուլթանը բարեհաճեց աքսորեալներին յետ դարձնել , և հոռմէականներին առանձին Պատրիարք ունենալու արտօնութիւն տալ 1830 թ. Սեպտեմբերի 30ին Հոռմից հոգեւոր դուռն նշանակուեց Աւստրիացեալ հայտաւի Նուրիման : Անտոն որ օտարահպատակ լինելով՝ միայն կրօնական պատրիարք ճանաչուեց , իսկ արքանի հրամանով քաղաքական պատրիարք նշանակուեց Մանուէլեան Հիւսիսը :

Ազգի աճողութեան համար այս պառակտումը բաւական հարուած կարող է համարուել : Որովհետեւ այսօր թուրքիոյում Կ. Պոլսոյ Հայոց Արքեպիսկոպոս-պատրիարքը , որ ներկայացուցիչ է դրան առաջ նաեւ զպարսիկ ու ասորիներէ համար , չկարող ներկայացուցիչ համարուել մի խումբ հայերի , որ կրօնով բաժանուած են ազգի ամբողջութիւնից :

Մեր ազգի ներկայացուցիչները հոգեւորականներն են , մեր գործերը դիվանագիտական ազգի ընդհանրութիւնից ընտրուած հոգեւոր անձանց ձեռքով . արդեօք հայ բողոքականներն ու հայ հոռմէականները հաղորդակցութիւն և կըլիմանան հաղորդակցել այդ հոգեւոր անձանց ընտրութեան . իբրեւ մի ազգ , իւրեանց գործերը կը յանձնեն այդ ընտրուածի տնօրէնութեանը : Դիցուք այժմ Պատրիարքը հոգեւորական լինե

ԱԶԳԱՅԻՆ

Օրմանեան հայտարարներն, և թէ՛ այս խնդրոյ մասին Պիղիմարք իշխանն հաւանութիւն տուեր է։
—Վեհա. Սուլթանն Օսմանիէ կոչուած ակա- նակուռ շքանշանն տուաւ Պաղլիոյ Հանրապե- տութեան նախագահ Պ. Ժիւլ Լիւրիի։

Նոյնպէս Պաղլիոյ առաջին նախարար և Հա- սարակային կրթութեան նախարար Պ. Ժիւլ Ֆէ- ռիէ Օսմանիէ կարգին Ա. շքանշանը շնորհեց։

Նոյնպէս Պաղլիոյ արտաքին գործոց նախա- րար Պ. Պարթէլիմի Սէնթ Լիւրիին նոյն շքանշանն շնորհեց։

—Արդարութեան պաշտօնատան կողմէ նկա- տողութեան առնուելով թէ քննիչ գաղափարաց նուազութեան պատճառաւ գաղափարն բաղմամբ ինքիւնք իրարու վրայ կը բարդուին որով և բաղմամբ ամբաստանեալներ երկար ժամանակ բանտերու մէջ արգելուած կը մնան, ասանէն ինչի չափ քննիչ գաղափարներ աւել- ցուց, որոնք ոստիկանութեան պաշտօնատանը փոխադրուած ամբաստանեալներն հարցաւորելի առնելով, որչափ կարելի է, սակաւ ժամանակի մէջ կատարեն նոյա հարցաքննութիւնն, և իրօք յանցապարտներն ի բանտ դարձնելով, ար- ձակեն միւսներն որոց վրայ որ յանցանք չկրնար հաստատուիլ։

Սոյն վերաքննութեանց վրայ հսկող կարգը- լեցան իւրիշ ատենին նախագահ Սուրուրի Էֆենտի և Դատական ատենի տեսուչ Եֆիւ Էֆի։

—Բ. Դուռն օտար երկիրներէ Թուրքիա բերուելով վաճառուելու վրայ եղող վիճակա- հանութեանց առաջին առնու համար՝ պաշտօ- նական աղբ մի հրատարակած է, որով կը ծա- նուցանէ թէ՛ Տէրութեան հրամանագրով վա- ճարացեալ վիճակահանութիւններէ զատ, ովոր տարբեր վիճակահանութեանց թուղթեր բերե- լով ի վաճառ հանել կողմէ, պարտաւոր է նախ առևտրական պաշտօնատան ներկայացնել իւր թուղթերն քննուելու համար նոյա օրինաւո- րութիւնը, միանգամայն նոքա պարտին 0/0 10 տուրք վճարել կառավարութեան։

—Ի նպաստ Հայաստանի սովեւոյ 100 անդղի- ական լիւրացի չափ դուրս մի նուէր շնորհեր է Մահարաթան Սուրնոմիէ Հնդկի իշխանն։

—Կ. Պօլոյ Գաղափարայեցիութիւնն ի նկատի

առնելով իսլամաց ամուսնութիւններն որք ա- ռանց քաղաքական վաւերացման և արձանա- գրութեան լոկ թաղային իմաստերու ձեռք կը կատարուին, յորմէ և ծանր անպատեհութիւնք յառաջ կուգան, նոր կանոնադիր մի խմբագրել տալու կը ձեռնարկէ, որպէսզի այսուհետև իս- լամներու ամուսնութիւնք նախագէտ թաղային Գաղափարայեցիութեան տուարին մէջ արձանա- գրուին և քաղաքականապէս վաւերացուին փոքրիկ տուրք մի վճարելով, և դարձեալ ըստ կրօնի իմաստներն ամուսնութիւնք կը քննէ։

—Շէյխ—Իւլ—Իսլամ Հասան Ֆէհմի Էֆենտի որ Կ. Պօլոյն մեկնելով իւր բնակութիւնն հաս- տատած էր ի Մէտինէ, այս վերջերս վախճաներ է 95 տարեկան հասակին մէջ։

—Յունաստանի սահմանագծին վրայ կազմուե- լու կայսերական բանակին համար առ այժմ կ'ըսուի թէ 100.000 զօրքէ պիտի բաղկանայ, և որոց հրամանատարութեան պաշտօնին պիտի կոչուին Տէրվիլ բաշան, Բուրք Իսմայիլ Հագֆը բաշան, Ֆուատ բաշան, Ֆէրիք Հագֆը բաշան, Ֆէրիք Հէքիք բաշան, Ֆէրիք Արիֆ բաշան, Այս զօրավարներուն հրաման եղաւ՝ որ անյա- պաղ երթան իրենց զօրաբաժիններու վրայ դանուելու։

—Օսմանեան զինուորական լրագրին տուած տեղեկութեանց նայելով Յունաստանի և Թուր- քիոյ սահմանագծի մօտերն արդէն հեղին հրո- ստիկութիւնը և Օսմանեան զօրաց մէջ մեծ և վտուր կռիւներ լինել սկսած են. և թէ՛ Օսմանե- ան հրամանատարը կը ձեռնուցանեն թէ ամեն պայրարներու մէջ կայսերական զօրքերն յաղ- լող հանդիսացած են, մինչև անգամ հեղին հրոստիկներէն ոմանք արդէն անձնատուր ե- ղած են։

—Օտէնայի նաւահանգիստը սառեր է Յուն- ուար 30 յին Ե. Տ. սառույցն այն աստիճան պնդա- ցեալ է, մինչ զի նաւամատոյցին մէջ դառնող չափերուներուն դուրս ելնեն անկարելի եղեր է։ Նաւահանգստին սառելէ առաջ Ալէքսանդր անուն շոգեհան Կ. Պօլիս գալու ատեն Սև ծո- վին մէջ սաստիկ ալէկոծութեան բռնուելով, ուղեւորներէն 3 հոգի ծովն ինկեր են. որոցմէ երկուք կըցեր են աղատել։

Մարտի մէջ հետեւեալը կը կարգաւորէ։

Տէրութեան կողմէ Աղգային Հիւանդանոցին տրուած հացին և մսին դադարման համար առ- կէց առաջ Ս. Պատրիարքն իւր թաղերներուն պատասխան տուած էր թէ կառավարութեան ներկայ տարւոյս հաշուեկշիւոյն մէջ անցած չի- ներուն պատճառաւ հարկ եղած էր, ինչպէս միւս աղգաց հիւանդանոցաց, նոյնպէս և մեր Հիւանդանոցին ալ յատկացեալ հացն ու միսը կտրել։ Սակայն անալիկայ տարւոյն ելմտացոյ- ցին մէջ պիտի անցնի և հարկ կը լինի սպասել։

Ս. Պատրիարքն յանուն Աղգին յատուկ դրով մը իւր շնորհակալութիւնն և վեհա. Սուլթանին կենաց և բարօրութեան համար իւր բարեմաղ- լութիւններն յայտնելով Բ. Դուռն, ինչպէս որ մինչև անգամ կայ տարւոյն ելմտացոյցին պատրաստութեան ժամանակ շարունակուի այս շնորհն, որ բարեյիշատակ Սուլթաններուն կող- մէն եղած է Հայոց աղգին։

Հայրենի լրագրին մէջ կը կարգաւորէ հետեւեալը. Չմիւսնացի Սպարթալեան ազնիւ եղբարք տարեկան 10 1)2 ոսկւոյ դուրս մը կտակած լինելով Ս. Փրկչի Հիւանդանոցին, հոգաբար- ձութիւնը շնորհակալութեան գիր՝ դրեց առ Սպարթալեան եղբարս։

Հայրենիքի տուած այս լուրն ճիշտ է ըստ ա- մենայնի, միայն ուղղել պէտք է կտակաւորա- րեկան դուրսին որքանութիւնն որ ոչ թէ 10 1)2 օսմանեան լիւրայ է, այլ 14 1)2։

—Ինչպէս արդէն հրատարակած էինք, Հիւ- անդանոցի Հոգաբարձութիւնը 360 բաժնի վրայ նոր հանգանակութեան մը ձեռնարկած է։ Այս ձեռնարկութիւնը Հոգաբարձութեան կող- մանէ Ս. Պատրիարք Հօր հաղորդութեամբ, Նորին Սրբազնութիւնը պատասխաններ է առ այժմ դադարեցնել սոյն հանգանակութիւնը. և ինքը թաղերի գրեր է առ Բ. Դուռն որ գոնէ Սպա- րապետութեան դրան ամբարանոցին մէջ գըտ- նուած ուսեստի նիւթերէն որք 20.000 ոսկւոյ դուրսին մը կը յանգին եղեր, մաս մ'ալ Աղգ։

15 դէլ) Պօլոս առաքեալը որ ժողովին ներկայ էր, ուր սահմանուեց թէ, թլպատութիւնն ու հրէական ծիսական օրէնքները քրիստոնէու- թեան հետ կապ չունեն, երբ հասաւ Դերբէ և Հիւստրա հրէայ հաւատացեալ կնոյ և հեթանոս անհաւատ հօր զաւակ Տիմօթէոսին հրէական սովորութեան համեմատ թլպատեց, որ հրէա- ները աղմուկ չբառնան չգայթակղուեն։ (Գործք առաք. 16 դէլ)։

Այս անցքից շատ լաւ յայտնի եղաւ որ, ա- ռաքեալները միայն քրիստոնէական կրօն, ա- ռաքիսութիւն ու բարոյականութիւն էին քա- ռողում աղգերին, առանց ծէսերին ու արարու- րութիւններին ու զարմանելու։ Ամեն որ այն- քան աղմուկութիւն կունենայ խոստովանելու թէ աղգային սովորութիւնները հարկաւոր է անկո- ռուստ պահպանել, և նոյա նշանախնայ անդամ- զանց առնելու չէ, աղգի առանձնապատկու- թիւնք ցոյց տալու համար։ Ապա թէ ոչ քրիս- տոնէութիւնը ինքն ըստ ինքեան զուտ բարոյա- կանութիւն քարոզելով և մի աղբիւրից սկիզբն առնելով, պէտք էր որ այժմ բոլոր քրիստոն- եաները միեւնոյն ձեռով իւրեանց կրօնական պաշ- տամունքը կատարէին, բայց ոչ այդպէս չե- ղաւ։ Թէ և բոլոր քրիստոնէաները աղգային ե- կեղեցին ունին, իւրեանց եկեղեցու յատուկ բարեբարներով, բայց բոլորն էլ միապէս քրիս- տոնեայ են քրիստոսի անունով մկրտուած և մկրտութեամբ քրիստոսին զգեցած լինելով։ Պօլոս առաքեալը Գաղատացոց դէ. Գ. համար 27—28 ատումէ. «Որք՝ միանգամ ի քրիստոս մկրտեցարուք, և զքրիստոս զգեցեալ էք»։ Ինչ- լաւոր, ոչ հրէի, և ոչ հեթանոսի, ոչ ծառայի, ոչ աղաւթի. ոչ արուի և ոչ իրի. զի ամենեքե- ան դուք մի էք ի քրիստոս Յիսուս։

(Մնացեալը յաջորդ քառով)։

լով, այլադաւան հայերը հեռանում են նորանից երթէ աշխարհական լինել պատրիարքի պաշտօն կատարողը, նորան իւրեանց ներկայացուցիչ կ'համարէին։ Նոյնպէս որ իւրեանց դպրոց- ների եկեղեցիներն և այլն. գործերը աղգից ընտրուած ներկայացուցիչ անօրէնութեամբ հոգացուին։

Աղգը մի կեդրոն ունենալու է անշուշտ և ո- ղով՝ ինչու և մեծամասնութիւն կազմում են հարա- զատ հայք, ի հարկէ այն տեղերը պիտի հա- մարուել կենդրոն, ուր աղգը կ'կամենայ կամ կամեցել է և է։ Արդեօք այլապէս հայերը յանձն կառնեն գառնալ դէպի այդ կենդրոնը իւրեանց գործերի մասին, թէ մինը աղբիւրի տնկէ հոգովայն ճանապարհին, իսկ միւսը մի այլ տեղ, պատճառելով թէ՛ զիստ ամի, ոչ կարեմն- միւսը թէ՛ զլուծու եղանց գնացիւ և այլն։

Մենք ուրախ ենք, որ հայ հռոմէականներէց և հայ բողոքականներէց կան ազատամիտներ, որոնք կրօնը ներքին համոզում համարելով, ճշմարիտ հայ հոգւով աշխատում են աղգի հա- մար։ Ուրախ ենք դարձեալ, որ այժմ հայ բո- ղոքականներէց ու հռոմէականներէց շատերը բաբելոնիան իւրեանց կրօնական անուանը կցել հայ բառը, օրինակ. հայ—կաթոլիկ, հայ աւե- տարական և այլն։ Ուրախ ենք, որովհետեւ նոքա միջոց չունենալով յարուելու այն աղգի հետ, որի կրօնը ընդունել են, հաշտուեցին հայ բառի հետ. բայց աւելի ուրախ կը լինենք եթէ դոքա պատիւ չէին համարել հայ բառին կցել աւետարանական կաթոլիկ անունները։ Այդ- անունները հայ բառին թուրքաւորում են, և այդ- թոյնը թէ ինչ ներդրութիւն ունի, չեմ բա- ջարտում այժմ։ Բայց ցաւօք սրտի պէտք է ա- ռել թէ դեռ քանի և նեմցէ կոչվող հայեր կան։ Բարեկամներէց մինը միանգամայն ասեց հետեւեալը. «Գաւառապետի աւագ օգնական

մի հայի հետ Ալէքսանդրապոլի գաւառում մտնելով մի հայ հռոմէականի գիւղ, կանկա- լէինք որ իբրեւ օտարազգի և տէրութեան պաշ- տօնեաներ լաւ հիւրասիրութեան պիտի հանդի- պէինք, բայց իբրեւ հայ արհամարհանքի են- լիւթարկուեցինք քանակի կոչվող հայերից. նոյն արհամարհանքով վարուեց մեզ հետ գիւղի ծը- խածէր քահանան էլ։ Եւ երբ մենք, ասաց բա- րեկամ, այս դէպքի մասին խօսք բացինք Ա- ղէքսանդր վարդապետի մօտ, նա Պօլոս վար- ղապետին մեղաւոր հանեց, իսկ Պօլոսը Աղէք- սանդէին։ Այս, եթէ այլադաւան հայերից հարկերն տաւ իւրեանց հայ լինելը չեն ուրա- նում, մնացեալ ինչու և բացի հայ անունից ա- մեն անուն ուրախութեամբ կրել յանձն են առ- նում։

Վերեւ յիշեցի որ մեր աղգից ուծացեալ իւ- րաքանիւր հերձուած արհամարհանք է նայում միւսի կրօնական պաշտամունքի վերայ, Կրօնա- կան պաշտամունքի մէջ կան արարողութիւններ որոնք զուտ աղգային են. և այս նորանից է, որ աղգերը ինչ կրօն որ ընդունել են, միշտ աշխա- տել են աղգային սովորութիւնները հետը խառ- նել, իբրեւ արտաքին արարողութիւններ կամ ծէսեր իւրեանց բուռն զգացմունքը արտայայ- տելու համար։ Այս հանգամանքին նոյն ինքն կրօնի վարդապետները ներողամիտ աչքով են մտիկ տուել։ Այսպէս. երբ նոր քրիստոնէայ դարձած հեթանոսներն ու հրէաներն մէջ մեծ պատահեց թլպատութեան և անթլպատութեան համար, առաքեալներն ու երկրորդը երուսա- ղէմում ժողով կազմեցին, և սահմանեցին որ հաւատացեալ հեթանոսները պէտք է զգուշա- նան կուռքերի կերակրներից (զոհից), պուռն- կութիւնից մեռելաբոններից և արիւնից, և ա- ղաւ կայացնեն նոյա թլպատութիւնից ու հրէից ծիսական օրինականաբարութիւնից (Գործք առաք.

Հիւանդանոցին յատկացուի, ինչպէս յատկացուեր է Տաճկաց վարիտէի Հիւանդանոցին :

Հայրենիք

—Ռուսական բանակի նշանաւոր զօրապետ Տէր—Ղուկասօֆ վախճանեալ է ի Տիֆլիս Յունուար 9—21ին :

—Արժաւ. Տ. Մակար Մ. վարդապետն Բարխուդարեանց, որ Զմիւռնիոյ ազգային սուրբ Լուսաւորչեան Հիւանդանոցի վերատեսչութեան պաշտօնէն հրաժարուելով դէպ ի իւր հայրենիքն ուղևորած էր, այժմ գոհունակութեամբ սրտի կ'իմանամք թէ՛ ամենայն Հայոց վեհ. կաթողիկոսի հրամանաւ և Սինօքի որոշմամբ Ս. Էջմիածնի վանուց մէջ տպարանապետ եղեր է :

—Եգիպտոսի ազգայնոց մէջ խորհրդակցութիւնք կը լինին իրենց հրաժարեալ Մեսրոպ Եպիսկոպոսին տեղ ուրիշ Առաջնորդ մի ընտրել : Ծառերն կը փափաքին եղեր երուսաղէմի միաբան Գեր. Տ. Երեմիա Եպիսկոպոսն ընտրելի ներկայացնել նկատելով որ Եգիպտոս ի վաղուց անտի երուսաղէմի թեմէն, և միշտ օգտուած անտի :

—Ի նպաստ Միացեալ ընկերութեան պատրաստուելիք պարահանգիստի հանգանակութիւն մասնակցեր է Օսմանեան Պանքան 75 լիրա և վեմա. Պ. Զարիֆի 200 լիրա ստորագրուելով :

ՏԵՂԵԿՆԵՐ

Նահանգիւն ընդհանուր կառավարիչ բարձրաւոր Միտհաթ Բաշայի լուսամբիւ և վերանորոգիչ տաղանքին շնորհիւ Զմիւռնիա այսօր վայելել կ'ըզի իւր անդորրութիւնն յանդուգն եղեռնազորութեանց վտանգներէն, որոց խաղաղիկ դարձած էր ժամանակէ մը ի վեր : Եւ իրօք ի բաց առեալ ինչ ինչ դէպքեր, որք կրնան անշնչան համարուիլ Զմիւռնիոյ պէս քաղաքի մը համար, ուր տեղացի և օտարական զրնթէ 300 հազարի ծոռ այլեպէս աղգերէ բնակիչք կը բռնուին, և մոլէն ու ցամաքէն ընդ միշտ մեւս և ել անպակաս կը լինի, ասկէ առաջ ի դորձ դրուած յանդուգնական չարագործութիւնք դրեթէ զսպումած են : Վերանորոգեալ ոստիկանութիւնն, ըստ իմաստուն կարգադրութեանց մեր վեմա. կուսակալին, անխնայ արթնութեւ կը ծնէ հասարակաց ապահովութեան համար : Այս մասին համայն հասարակութիւնն զոհ և շնորհապարտ սրտիւ իւր երախտագիտական ըզգացմունքն կը յայտնէ Ն. վեմութեան գործունեայ ջանից և իմաստուն կառավարութեան :

—Քաղաքիս մէջ նոր և հաստատուն բարեկարգութեան շաւղի մէջ դրուելու կարօտ եթէ ինչ ինչ իրողութիւնք կան : Ինչպէս քաղաքապետութեան կողմանէ մի և հացի վաճառմանց որոշեալ սակագիւնն, որ ծածուկ կամ յայտնի անգործադրելի կը մնայ մասվաճառ և հայադորձ արհեստաւորաց անհնազանդութիւնն, տարակոյս չունիմք որ անոնք ևս ընդ վայթ կը բարեկարգուին քանի որ մեր վեմա. կուսակալին հայրախնամ ջանքն ու հսկողութիւնն միշտ պատրաստ են արգիւնաւոր լինել ի բարեկարգութիւն իւր ժողովրդոց :

Այսպիսեաց կարգէն կը համարուի նաեւ քաղաքիս զենարանն abattoir, որ Գարաթաշ գիւղին մէջ մնացած լինելով՝ առողջապահի կանոնաց դէմ, և թէ իղմիր թէ Գարաթաշի բնակչաց իրաւացի դանդաղանայ առարկայ եղած էր : Գոհութեամբ սրտի կ'իմանամք որ վերջնական կերպիւ որոշում եղած է վերջնիկ զայն նոյն չինանիստ տեղէն և նորոգ կանոնաց համեմատ կառուցանել նոր զենարան մի իղմիրի հիւսիսային ծովեզրեայ անշն կողմն որ Տարաղած կը կոչուի : Իսկ եթէ սոյն վերջնական որոշումն ալ ասկէ 5 տարի առաջ վեմա. Ահմէտ Բաշայի օրով եղած որոշման պէս անգործադրելի մնայ, հասարակաց դէպգոհութիւնն յոյժ իրաւացի պիտի լինի, որ այն ժամանակէն սկսեալ մինչեւ ցարդ կը վճարէ մին զայն այս պատճառաւ որոշուած աւելորդ տուրքը, սակայն դեռ ևս ոչ հին զենարանն վերջուեցաւ, և ոչ նորն հաստատուեցաւ : Կամ ուրիշ խօսքով՝ հասարակութիւնն կանխիկ վճարեց բայց ոչինչ ստացաւ :

Տարակոյս չունիմք որ մեր վեմա. կուսակալին օրովն, յորում բազմադիմ և բազմօգուտ բարեկարգումնք հնարին են դիւրաւ գործադրուիլ, Գարաթաշի զենարանն ևս կը վերցուի և մի ուրիշ առաւել կանոնաւոր զենարան պատշաճ տեղ մի կը հիմնուի եւրոպական ձևով, որ ըստ ամենայն հանգամանաց առողջապահի պայմաններն ունենայ ի լրումն իրաւանց համայնքադաքայեաց, որում անդէտ և մեծափափաք կ'սպասեն :

—Կառավարութիւնն Զինուորական իշխանութեան հետ համաձայնած է նոր ոստիկանութեւ համար յատուկ բնակատեղի մը կառուցանել տալու, քաղաքիս մեծ զօրանոցին կից գոտուող դաշտավայրին վրայ, որ կառավարութեան պալատին դիմացն է :

—Ամսոյս 23ին մեր ընդհանուր կառավարիչ բարձրաւոր Միտհաթ Բաշան իւր հետն ունեւորներէն քարտուղար Էֆէնալին բարեհաճեցաւ մտերմութիւնն յայտնելով առանց կանխաւ ծանուցանելու այցելութեան գալ յԱզգային Առաջնորդարան մեր : Ուր ներկայ էր ոչ միայն Գեր. Ս. Առաջնորդ Հայրն, այլ նաեւ գործով իւրիւր Ազգ. վարչութեան Ատենապետ Մեծ. Ս. Կարապետ Ա. Սպարթալեան :

Տեսակցութիւնն կէս ժամէն աւելի տևեց վեմա. Այցելուին մտերմական հարցմանց առթիւ և Նորին վեմութիւնն շատ գոհ եղաւ իւր աւած սուրբ տեղեկութեանց համար ի մասին գաւառական Հայ ժողովրդեան թեւոյն, Ազգային վարչութեան կանոնաւոր ընթացից, Հայ վարժարանաց աշակերտաց և աշակերտահեաց թեւոյն, (զոր խիստ բաւարար գտաւ), նոցա առանգուած ուսմանց և դիտութեանց, որոց մի քանի ամիսէ ի վեր կ'աշակերտին նաեւ մի իւրամ պատանի Նորին վեմութեան հաճութեամբ : Նորին վեմութիւնն փախազ յայտնեց ի պատանի ժամու այցելել նաեւ Ազգ. վարժարանաց :

—Եթովպիայի մէջ դէպք մի պատահեցաւ, որ փոքր ինչ ևս քաղաքիս Հայ և Յոյն Առաջնորդարանաց մէջ մեծ գոտութիւն պիտի ձգէր :

Քաղաքիս ազգայիններէն Մուրադեան Մ. Ստեփան անուն անձը, տաղիւք առած և ամուսնի, և որ միակ եղբայր ունի Սարգիս անուն, Գորտէլիօ կոչուած գիւղը հիւանդանոցով իւր քրիստոնէական պարտաւորութիւնը կատարելու համար իղմիրէն իւր քահանայն կը լինէր, կը խոստովանէ և Ս. Հաղորդութիւն կ'ընդունի, և երեքշաբթի գիշեր ի լոյս չորեքշաբթի կը վախճանի, իղմիրէն նորա քահանայն կ'երթայ յուղարկաւորութիւնն պատրաստելու և թահ գիւղին յոյն քահանայն բնական կերպիւ արգելքներ կը յարուցանէ հայ քահանային դէմ, առարկելով թէ հանգուցեալն շատ տարի յառաջ յոյն մկրտուած և յոյն կեով հետ պատկուած լինելով հայ քահանայն պէտք է հեռանայ, յոյնք պիտի վերցնեն զայն : Իսկ իրեն ծանրաստով երկու Առաջնորդարանաց և մինչև անգամ բարձրա. կուսակալին կը հասնի : Արդէն յունաց Առաջնորդն առանց Հայ Առաջնորդարանին հետ բանակցելու բողոքադրել տուած էր կառավարութեան, և յետոյ քահանայիւ և սպասաւորով անձամբ Դուռը գացած էր բարձր կուսակալին պաշտպանութիւնը խնդրելու Սահայն մեր Գեր. Առաջնորդ Ս. Հօր իմաստուն խոհանարութեան շնորհիւ այս սպառնալի ծանր խնդիրն շուտ կարգադրեցաւ, քանզի Նորին Սրբազնութեան առ բարձրա. կուսակալն ուղղած մի գիրն սարգած և լուսաբանած էր խնդիրն : Նոյն օր կատարուեցաւ հանգուցելոյն յուղարկաւորութիւնն մեր արժաւ քահանայից ձեռօք ի սուրբ Ստեփաննոս եկեղեցւոյ մերում :

Յատուկ շնորհակալաց արժանի է նաեւ քաղաքիս անդիական հիւստոստարանի Աթաբեգման Մեծա. Գալուստ Էֆէնալի խոհանարան մեր ազգասէր հայրենակիցն, որ ի Գորտէլիօ դէպնուելով աղգափրաբար ջանադիր եղաւ խնդրոյն արդարութեամբ կարգադրուելուն :

Գորտէլիօյն յոյն քահանային բրտօք կատարեալ անարդարութիւն էր, և լոկ շահագիտական նշարտակաւ, ըստորում հանգուցեալն ըստ բաւականին ունեւոր մէկն էր մանաւանդ որ այն

կինն որոյ համար յոյն քահանայն կը վկայէր թէ հանգուցելոյն հետ յունապէս պատկուած է, գիր տուած է յայտնելով որ ոչ թէ նորա կինն այլ սպասուհին էր :

—Քաղաքիս Ազգատարաց բարեխան ընկերութիւնն կը պատրաստուի պարահանգէս մի տալ ըստ նոր տուարի փետրուար 22ին երեքշաբթի գիշեր, յօգուտ աղքատաց և չքաւոր ընտանեաց :

—Քաղաքիս աղգային Ս. Լուսաւորչեան Հիւանդանոցի նորնոր Տեսուչ տրժա. Ալէքսան վարդապետ Ռենճեան այս առաւօտուն հասաւ ի քաղաք :

—Անցեալ շաբաթ օր երեկոյն Ռ. Դուռն ի խորհուրդ գումարուելու է յատուկ Յանձնաժողով մի, անդամակցութեամբ բարձր. Մահմուտ Նէտիմ Բաշայի, բարձր. Ճէվաթ Բաշայի, բարձր. Թէվֆիք Բաշայի, և Պետական խորհրդոյ նախագահ բարձր. Սէրվեր Բաշայի : Սոյն Յանձնաժողովոյ ընտրութեան նիւթ եղած է ստակի խնդիրն : Նիստն տևեց է մինչև կէս գիշեր մէկ ժամ անցած : Կիրակի առաւօտ վերստին սկսեց է նիստն, որոյ ըրած որոշումը, ըստ Մէհմեթի այս է : միմայն մայրաքաղաքին համար գլխահարկ կոչուած տուրք մի հաստատուի 3 կարգի բաժանմամբ : առաջին կարգն մէկ օսմանեան լիրայ, երկրորդ կարգն կէս օսմանեան լիրայ, և երրորդ կարգն մէկ արծաթ մէճիտ : Իսկ դաւառներն, որ զերծ պիտի մնան սոյն գլխահարկէն, պարտին ուղղակի տրոյ՝ ինչպէս են վերին, ինքին ինքին հաշուին համար մէկ տարեկան գումար կանխիկ վճարել : Կը յուսացուի թէ սոյն տնօրէնութեան գործադրութենէ 3 միլիոն լիրայի արգիւնք պիտի կրնայ յառաջ գալ :

—Եգիպտական հնութեանց բաղմահմուտ Մարիէթ—Պէյ կոչուած հանրածանօթ գաղղիացի այս վերջերս իւր մահկանացուն կնքեց Գահրէի մէջ :

—Հեռագրաւոր մի տեղեկութիւն կուտայ թէ Աթէնքի մէջ կարծիքներն ընդհանրապէս խաղաղասիրական են դանձային տագնապէն հարկադրեալ :

—Բարիկադային խորհրդարանն տպագրական օրինաց նոր ծրագիրն քննութեան առած ժամանակ 25դ յօդուածը բողոքովին ջնջեց : որ պատիժ կը սահմանէր Հայրապետութեան նախագահին դէմ սրեկից նախատինք հրատարակողին վրայ :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Ամիսն : Արդէն շորժմուն մէջ է, և եօթներեկիս մէջ տեղի ունեցած վաճառմունքն նկատելով գինեքը բարձրանալու հակամէտ են : Հրապարակիս մէջ վաճառմունքն են մեր վերջին թիւէն զինի 400է աւելի կողով զանազան տեսակ ապրանք, չէրին 200—212 դրուչի ըստ յատուկութեանց : Ոչին գինեքով գնողք բողոքում են իսկ վաճառողք կը գիմանան : Եւ 5—600 կողով հազիւ կը պարուենակէ քաղաքիս ընդհանուր շտեմարանն :

ԲԱՄՊԱԿ : Վաճառմունքն են 100 հակ Ատանայ կենդինարը 355 դրուչի : Եւ 25 հակ մեքենայուած 390 դրուչի :

ՄԱՆՈՒՅՈՒՄ

Société des quais de Smyrne.

ԱՌՎԱՍՏԱՆԱՆ

Պ. Լ. Տըվիէօ պատիւ ունի ծանուցանել Յարդոյ վաճառականաց որ ամեն օր և է ապրանք ցամաքէն դէպ ի նա վոխտրեւելու գործն ըստանձնած է, փոխադրութեան սովորին որոշելով տաճկական 18 կենդինար կը ող ապրանքի համար (մէճիտ 20 դրուչին) 3 դրուչի :

Զմիւռնիա 7 Յունիսար 1881 :

Տէր Կոստանայ,

Գ. Լ. Գ. Պաշտպան :

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԵՎԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ